

Gérard de Villiers

Polonium 210

Zwarte Beertjes
Utrecht

Proloog

Vladimir Vladimirovitsj Poetin keek door de ramen van zijn kantoor met beige muren naar de kraaien die zich onophoudelijk op de torens van het Kremlin stortten, om vervolgens krijsend langs de vergulde bollen omlaag te glijden. Elke dag gebeurde het opnieuw. Wolken zwarte vogels die boven de oude, versterkte stad cirkelden. Al eeuwenlang deden ze dat, gedreven door een geheimzinnig, genetisch bepaald instinct. Niemand had ooit kunnen verklaren waarom deze vogels zich zo aangetrokken voelden tot het centrum van de Russische macht. Zelfs de valken die op verzoek van Boris Nikolajevitsj Jeltsin waren ingezet, hadden er geen einde aan kunnen maken.

Het was als een soort vloek, maar de pragmatische Vladimir Vladimirovitsj schonk er nauwelijks aandacht aan.

Hij zette een cd van Tsjaikovski op en deed zijn computer aan. Hij had zelf een moderne stereo-installatie in dit kantoor laten plaatsen, waarmee hij vaak naar klassieke muziek luisterde. Zijn tweede passie was surfen op internet, op zoek naar sites van de oppositie. De FSB, de opvolger van de oude KGB, had hem de adressen van zijn felste tegenstanders gegeven, zodat hij zelf een oordeel over hen kon vormen.

Eerst bezocht hij de site van Alexandr Litvinenko, een voormalige majoor van de FSB, die zes jaar geleden uit Rusland weg was gevlucht om zich aan te sluiten bij een kleine, maar onwrikbare oppositiekern die zich rond de oligarch Simion Goerevitsj had gevormd, nu de meest gezworen vijand van Vladimir Poetin. Al had hij hem in zijn strijd ten tijde van Jeltsin aan de macht geholpen. Snel bekeek hij de site. Behalve de gebruikelijke beschuldigingen van zijn veronderstelde betrokkenheid bij de twee criminele aanslagen in 1999 in Moskou, waarbij meer dan driehonderd doden waren gevallen, en de beschuldiging dat hij verantwoordelijk was voor de tweede oorlog in Tsjetsjenië, vond hij op de site beschuldigingen van pedofilie. Daarbij werden enkele walgelijke details gegeven.

Vladimir Poetins gezicht vertrok tot een minachtende grijns en hij bladerde verder door de site van Simion Goerevitsj.

Toen schrok hij: de oligarch had tegenover enkele kranten verklaard dat hij een deel van zijn fortuin zou gebruiken om een staatsgreep in Rusland te plegen, om zich te ontdoen van Vladimir Poetin!

Als verstijfd staarde hij naar het scherm en hij voelde dezelfde woede in zich opkomen als toen Simion Goerevitsj zo brutaal was om zonder te kloppen het kantoor van de Russische president binnen te komen.

Daarover had Vladimir Poetin zich ontzettend kwaad gemaakt. De hiërarchie en het gezag moesten worden gerespecteerd. Zo had hij het op drieëntwintigjarige leeftijd bij de KGB geleerd. Nu was hij 54 jaar oud, maar hij huldigde nog steeds dezelfde principes. En wie anders dan de president van Rusland verdiende het te worden gerespecteerd?

Hij keek weer naar het scherm en vervloekte de trouweloze oligarch. De Russische procureur-generaal had op zijn verzoek een internationaal arrestatiebevel jegens hem uitgevaardigd, omdat hij werd verdacht van verscheidene financiële delicten. Maar de Britten weigerden er gehoor aan te geven en hadden Goerevitsj de status van politiek vluchteling gegeven.

Hij bladerde verder door de site, tot hij een foto tegenkwam van de journaliste Anna Politkovskaja, die ook lid was van de oppositie. Hij was tijdens een van haar bezoeken aan Londen gemaakt en ze stond er samen met Simion Goerevitsj en Alexandr Litvinenko op. Haar haatte hij ook. Ze kon het niet laten die gore Tsjetsjenen te blijven verdedigen.

Plotseling werd het Vladimir Poetin duidelijk dat door haar en haar klik de driekleurige vlag die boven het Kremlin wapperde, werd bezoedeld. Hij staarde strak naar het scherm en werd nog bleker dan hij al was.

Met een kort gebaar zette hij de computer uit, pakte een stukje papier en schreef er snel enkele regels op, die hij ondertekende. Toen drukte hij de belknop van zijn intercom in. Enkele tellen later kwam er een man in een grijs pak binnen en hij gaf hem een envelop, waarop hij een naam had geschreven.

De avond was gevallen, tijd om terug te gaan naar zijn datsja in Zjoekovska, op achttien kilometer van Moskou, waar de meeste Russische leiders woonden. De weg erheen was de enige in Rusland zonder rode verkeerslichten, zodat de officiële konvoien niet zouden worden opgehouden. Vladimir Poetin vond zijn presidentiële taak steeds vermoeiender worden. Toch ging het voor de buitenwereld goed met Rusland. Olie en gas leverden de staatskas drie miljard dollar per week op, salarissen werden betaald en de ‘organen’ die na het debacle van 1992 in het leven waren geroepen, hielden het immense land in een ijzeren greep. Net als in de goede, oude tijd van de Sovjet-Unie, waarin het volk nooit in het openbaar zei wat het werkelijk dacht.

Slechts enkele losse elementen waagden het nog in het geweer te komen tegen de centrale autoriteit, maar ook dat zou binnenkort slechts een nare herinnering zijn.

Toch besteedde Vladimir Vladimirovitsj Poetin steeds meer tijd aan paardrijden of sport en soms kwam hij pas tegen één uur ’s middags in het Kremlin aan. Het was nog anderhalf jaar tot de komende presidentsverkiezingen en hij was vastbesloten zijn opvolger een Rusland na te laten dat geheel van elke oppositie was ontdaan.

De laatsten die het waagden hun hoofd boven het maaiveld uit te steken, zouden meedogenloos worden weggemaaid.

Serguei Gossak gebaarde de in een smoezelig wit jasje geklede barman hem nog een glas bier te brengen. Aan de tafeltjes van buffet nummer drie van station Wit-Rusland, aan het einde van de Tverskaja, zat een tiental in leren jacks geklede dronkenlappen, hun leren petten diep over hun ogen getrokken. Het was een somber gebouw, nog uit de tijd van het communisme. De meeste treinen die hiervandaan vertrokken, gingen naar Minsk, de hoofdstad van Wit-Rusland. De treinen puilden uit van de zwaarbeladen *baboeskja's* die in hun reistassen van geruit plastic levensmiddelen naar Minsk brachten die in het Wit-Russische paradijs niet waren te krijgen.

Aan de tafel naast die van Serguei Gossak haalde een oude man onopvallend een fles zonder etiket uit een stoffen tas en schonk een beetje van de vloeistof in zijn lege koffiekopje. Illegale wodka, die hij in een van de talloze kramen in de buitenwijken van Moskou had gekocht. Stukken goedkoper dan de wodka die in de bar werd verkocht en hij van zijn pensioentje niet kon betalen. Daarom bestelde hij voor tien roebel koffie, waarna hij in alle rust een krant kon lezen die hij bij het vuilnis vandaan had gehaald. Hij zat hier goed en warm. Zo waren er tegenwoordig vele duizenden in Moskou, en de allerarmsten hadden de grootste moeite om rond te komen. Vladimir Vladimirovitsj Poetin beloofde wel elke keer dat het morgen beter zou zijn, maar hij maakte de belofte nooit waar.

Serguei Gossak keek weer op zijn horloge, een Chinese Rolex-kopie die hij twee jaar geleden van een dode, Tsjetsjeense partizaan had afgepakt.

Hij begon ongeduldig te worden.

Eindelijk ging zijn telefoon over en snel nam hij op. 'Da?'

'Serguei, met Sacha. Ze komt de Ramstore uit.'

'Spasiba,' gromde Serguei Gossak als dank.

Hij borg de telefoon in zijn zak op, legde vier biljetten van tien roebel op tafel en vertrok uit buffet nummer drie. Hoewel het op

deze zevende oktober uitzonderlijk warm was voor de tijd van het jaar, trok hij de kraag van zijn zwarte jas omhoog toen hij het Tverskajaplein overstak en verder liep langs het monument ter ere van Maksim Gorki, een van de helden van de Sovjet-Unie. Het monument bestond uit een afgrijselijke obelisk in de communistische stijl van voor de oorlog. De Tverskaja, die bij het Manegeplein, dat naast het Rode Plein lag, begon en ter hoogte van het station de Leningrad Prospekt werd, heette vroeger de Maksim Gorki. Tijdens de anticommunistische golf in 1991 was de nieuwe naam bedacht, maar de obelisk ter ere van Maksim Gorki stond er nog.

Serguei Gossak liep snel en ademde met diepe teugen de koude lucht in die over het plein gierde. Na zes maanden in de vreselijke Lefortovo-gevangenis te hebben gezeten, genoot hij van elk moment van vrijheid. Hij liep vervolgens de tunnel onder de Tverskaja in, waardoor hij naar de andere kant kon komen zonder te worden overreden. Hij negeerde de baboesjka's die langs de muren zaten en allerlei producten aanboden, waaronder ook kleine, levende dieren.

Hier, aan de buitenkant van de binnenste ringweg, en op slechts vier kilometer van de torens van het Kremlin, bevond je je al in het echte Rusland.

De voormalige adjudant uit het Vostok-regiment kwam aan de andere kant van de Tverskaja de tunnel uit en liep de Lesnaja Ulitza in, die haaks op de brede laan stond en door een woonwijk met kleine, min of meer gerestaureerde gebouwen leidde. Plotseling overspoeld door een gevoel van macht, klemde hij, diep in de zak van zijn jas, zijn hand om de kolf van het pistool dat zijn beschermheer hem had gegeven.

Serguei Gossak was blij dat hij eindelijk wraak kon nemen op de slet die ervoor had gezorgd dat hij voor een kleinigheid naar de gevangenis was gegaan.

Tijdens de acties in Tsjetsjenië hadden de mannen van het Vostok-regiment, een geüniformeerde eenheid van de FSB, het er vaak van genomen en hadden zichzelf verrijkt. Een dode *boivik* verschilde niet van een onschuldige Tsjetsjeen, zo er al onschuldige Tsjetsjeenen bestonden.

Natuurlijk eiste niemand ooit de lijken van de echte *boiviki* op, die ze in de hoek van een kerkhof begroeven. Daarentegen kwamen de families van de per ongeluk gedode burgers wel de lichamen van hun ouders opeisen. Toen hij dat besepte, was adjudant Serguei Gossak op een geniaal idee gekomen: hij verkocht de lichamen van deze mensen, die levend weinig waard waren geweest, voor veel geld. Misbruik makend van het feit dat de families zo gehecht waren aan hun doden, slaagde hij erin tot wel vijfhonderd dollar per lichaam te krijgen.

Natuurlijk had hij ook kosten. Hij moest degene betalen die zijn koelcel beschikbaar stelde om de lichamen tijdens de onderhandelingen te bewaren, en ook de getuigen in het regiment. Maar er bleef nog genoeg voor hem over. Langzaam maar zeker hadden de soldaten van het Vostok-regiment doorgekregen dat ze eraan konden verdienen en ze bespaarden tijdens de acties niet op hun munitie. Zo bouwden ze genoeg voorraad op. Elk lichaam werd voor honderd dollar aan adjudant Gossak verkocht, die zelf de onderhandelingen voerde met de Tsjetsjeense families.

Serguei Gossak had nog maar acht maanden in Tsjetsjenië te gaan, toen Anna Politkovskaja, een journaliste van de *Novaya Gazeta*, de laatste krant in Moskou van de oppositie, die om de twee weken uitkwam, haar neus in zijn bezigheden had gestoken. Die slet was een Tsjetsjenië-specialiste en het was haar gelukt een Tsjetsjeense baboesjka aan het praten te krijgen. Zij had alles moeten verkopen om het lichaam van haar zoon van zestien jaar terug te krijgen, die ‘per ongeluk’ door een soldaat van het Vostok-regiment was doodgeschoten. Gelukkig waren voor de staf alle Tsjetsjenen vijanden en waren op deze incidenten nooit repercussies gevolgd.

Het artikel van Anna Politkovskaja in de *Novaya Gazeta* had veel stof doen opwaaien en de commandant van het Vostok-regiment was op bevel van zijn meerderen verplicht geweest om streng op te treden: hij had adjudant Serguei Gossak laten arresteren en be-rechten.

Gelukkig lag de tienduizend dollar die hij met deze onschuldige handel had verdiend, op een veilige plaats bij zijn moeder in Moskou. Het was hen niet gelukt het geld in handen te krijgen.

Het verblijf in de Lefortovo-gevangenis was niet al te onaangenaam geweest. De reden van zijn veroordeling had ontzag ingeboezemd bij zijn bewakers en medegevangenen. Maar toch was hij blij geweest toen hij was vrijgelaten.

Tot zijn verbazing had een oude vriend hem bij de gevangenispoort staan opwachten: adjudant Igor Stretenski. Ze hadden eerst een paar glazen bier geleegd, maar voordat Serguei zo ver heen was dat hij niet meer zou luisteren naar wat hem werd verteld, had Igor Stretenski hem de reden van zijn bezoek uitgelegd.

‘Het hele regiment is geschrokken van je veroordeling,’ had hij hem verteld. ‘Het geklets van die slet Anna Politkovskaja heeft de naam bezoedeld van onze eenheid, die zich juist zo heeft onderscheiden tijdens de Grote Patriottische Oorlog. We moeten de eer van het Vostok-regiment redden.’

‘Hoe?’ had Serguei Gossak in alle onschuld gevraagd.

Zijn vriend had zich naar voren gebogen. ‘Door ervoor te zorgen dat ze niet opnieuw kan beginnen.’

Eerst had Serguei Gossak het niet begrepen, maar toen had zijn vriend het met een veelzeggend gebaar uitgelegd door met zijn vinger langs zijn keel te strijken. Wanneer er een Russische patrouille passeerde, maakten de Tsjetsjeense kinderen vaak zo’n gebaar.

‘Moet ik haar de keel afsnijden?’ had Serguei Gossak gevraagd.

Meteen had Igor Stretenski uitgeroepen: ‘*Njet!* We zijn geen wilden. Nee, dit moeten we op een beschaafde manier afhandelen. Hiermee.’

Hij had een in zwarte, watervaste stof verpakt pakketje naar zijn vriend geschoven. ‘Hiermee kun je je eer terugverdienen. Het regiment heeft geld ingezameld. We hebben alles gekocht wat je nodig hebt en we hebben vijftigduizend roebel bij elkaar gekregen om je te helpen een nieuw leven te beginnen.’

Om hun overeenkomst te bezegelen, had hij wodka besteld en hadden ze geklonken: ‘Op het vaderland.’

‘Op het vaderland,’ had Serguei Gossak geantwoord. Maar hij voelde zich behalve gelukkig en vereerd ook enigszins ongerust. Na zijn derde glas wodka werd zijn gevoel van onrust steeds erger. ‘Zeg eens, Igor Stretenski, ik weet niets over die slet. Niet waar ze woont en zelfs niet hoe ze eruitziet.’

Adjutant Stretenski had naar een envelop vol met bankbiljetten gewezen, die aan het pakje zat vastgebonden, en had uitgelegd: ‘Daarin zit alles wat je nodig hebt. Foto’s, haar adres en waar ze te vinden is. Als ze in haar wijk blijft, gaat ze er altijd lopend op uit. Maar twee kameraden zullen haar blijven schaduwten. Elke zaterdag doet ze boodschappen. Altijd in dezelfde supermarkt, de Ramstore, niet ver bij haar woning vandaan. We zouden het komende zaterdag kunnen doen. Maar rust eerst goed uit. Ik bel je vrijdagochtend.’

Nadat hij het bier en de wodka had betaald, vertrok hij, het pakketje bij Serguei Gossak achterlatend. Die had de metro naar het Baumanskaja-station genomen, waar achter de Leningradski Prospekt, vlak bij de binnenste ring, de flat van zijn moeder lag. Toen hij uit de gevangenis was gekomen, had ze een echt, Russisch nieuwjaarsmaal voor hem bereid: haring, rode kaviaar, kip, zakoeski’s en een enorme kwarktaart. Tijdens de hele maaltijd had ze die smerige journaliste vervloekt, die die smerige *tsjerno-zo-piés*, Tsjetsjenen, belangrijker vond dan echte Russen.

Voordat hij was gaan slapen, had Serguei Gossak het pakketje opengemaakt dat hij van zijn vriend had gekregen. Erin zat een groot, zwart pistool van een klein kaliber met een geluiddemper. Hij had de patroonhouder losgemaakt en gecontroleerd of hij vol was. Toen had hij de deur van zijn kamer op slot gedaan, het raam geopend en had hij op de lucht gericht en de trekker overgehaald.

Er had een zachte plof geklonken en hij had een lichte terugslag in zijn pols gevoeld.

Nadat hij het raam had gesloten, had hij de nog warme huls gepakt en in zijn zak gestoken. Toen had hij de envelop opengemaakt. Er zaten vijftig blauwe biljetten van duizend roebel in. Opgetogen had hij ze geteld, voordat hij ze in de zak van zijn spijkerbroek had opgeborgen. Toen had hij het pistool onder zijn matras verborgen. De volgende ochtend had zijn moeder nieuwsgierig gevraagd: ‘Serguei Ivanovitsj, wat ga je nu doen?’

Serguei had haar gerustgesteld. ‘Maak je niet ongerust, *mamoeskja*, ik heb in Tsjetsjenië veel vrienden gemaakt. Zij zullen me helpen werk te vinden.’

Bovendien had hij ook nog het spaargeld dat hij met zijn handel had vergaard. Dat lag verborgen onder een vloerplank in zijn kamer.

Serguei Gossak was ter hoogte van Lesnaja Ulitza 58 toen zijn telefoon overging.

‘Ze komt net de Ramstore uit,’ zei zijn vriend Sacha. ‘Ze is lopend en heeft een zware tas bij zich. Ze draagt een beige jas.’

‘Goed,’ antwoordde Serguei Gossak. ‘Ik ben in de buurt.’

De Miusskajastraat, waaraan de Ramstore lag, kruiste de Lesnaja ongeveer honderd meter bij hem vandaan.

De jongeman was halverwege de kruising toen een vrouw die aan de beschrijving van Sacha voldeed, de hoek van de straat om kwam en de andere kant op liep. Hij kon haar gezicht niet zien, maar hij was er zeker van dat zij het was. Automatisch versnelde hij zijn pas. Diep in zijn zak klemden zijn vingers zich om de kolf van het pistool, dat hij al had doorgeladen. Hij was gespannen, maar minder erg dan tijdens de operaties tegen de boiviki in de dorpjes en bossen in Tsjetsjenië.

Dit was gelukkig minder gevaarlijk.

De vorige dag had hij het gebouw op de Lesnaja Ulitza 8-12 bekeken. Het gebouw telde zes verdiepingen, er was één ingang en een lift. En nu, zaterdagmiddag, was het redelijk druk op straat. Veel vrouwen deden boodschappen, zoals Anna Politkovskaja had gedaan.

Serguei Gossak ging nog sneller lopen. Zijn doelwit naderde haar huis, zonder dat ze iets vermoedde.

Hij wachtte tot ze het gebouw was binnengegaan en ging toen snel achter haar aan de kleine hal binnen. De journaliste stond al bij de lift, die net naar beneden kwam.

Toen ze de buitendeur hoorde opengaan, keek ze automatisch om. Voor het eerst zag Serguei Gossak haar gezicht. Ze droeg een vlindervormige bril, ze had een regelmatig gevormd gezicht en was nauwelijks opgemaakt. Een huisvrouw zoals zoveel anderen. Hij kon niet geloven dat deze vrouw, die er zo gewoon uitzag, zoveel invloed had.

De lift kwam eraan. Hij had niet veel tijd meer.